

CRÒNICA LEGISLATIVA DE L'ESTAT ESPANYOL

Primer semestre de 2023

(BOE d'1 de gener a 31 de juliol de 2023)

Vicenta Tasa Fuster*

Resum

La crònica analitza les principals disposicions normatives estatals relacionades amb usos lingüístics publicades al *Butlletí Oficial de l'Estat* durant el primer semestre de 2023.

Paraules clau: dret lingüístic; Estat espanyol.

LEGISLATIVE REPORTS ON SPAIN

First half of 2023

(BOE from January 1 to July 31, 2023)

Abstract

The text includes new state-wide regulations relative to language uses published in the Official State Gazette of the Government of Spain during the first half of the year 2023.

Keywords: language law; Spain.

* Vicenta Tasa Fuster, professora contractada doctora de la Universitat de València i membre de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. vicenta.tasa@uv.es.

Citació recomanada: Tasa Fuster, Vicenta. (2023). Crònica legislativa de l'Estat espanyol. Primer semestre de 2023. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 80, 315-325. <https://doi.org/10.58992/rld.i80.2023.4156>

Sumari

- 1 Normes amb rang de llei: revisió de les previsions d'incidència en l'estatut jurídic de les llengües
- 2 Normes de rang reglamentari d'incidència en l'estatut jurídic de les llengües: una breu revisió
 - 2.1 Ensenyament
 - 2.2 Accés professional a l'Advocacia i la Procura
 - 2.3 Aspecte del treball d'organismes oficials estatals
 - 2.4 Forces armades

Aquesta crònica legislativa analitza, de manera breu i concisa, les normes principals amb referències o incidència en matèria lingüística que s'han publicat en el *Butlletí Oficial de l'Estat* (d'ara en avant, BOE) durant el primer semestre de l'any 2023.

Malgrat coincidir amb un període preelectoral o electoral en bona part dels mesos, l'activitat legislativa ha sigut relativament elevada. Així, s'han aprovat quatre lleis orgàniques, tretze lleis ordinàries i cinc decrets llei; és a dir, 22 normes amb rang de llei.

En general, com hem indicat en informes anteriors, les normes amb rang de llei que contenen referències directes o indirectes als usos i drets lingüístics són escasses, puntuals, poc sistemàtiques i sovint genèriques. S'hi observa, a més, que la ideologia lingüística que impregna moltes de les normes situa el castellà jeràrquicament per damunt de les altres llengües espanyoles oficials. S'hi observa, així mateix, que més enllà de les consideracions genèriques singulars sobre el respecte a la diversitat lingüística i a la no-discriminació, són molt poques les normes que, si més no en part del seu articulat, tracten d'acostar-se a establir clàusules lingüístiques igualitàries. De la mateixa manera, resulta incomprensible que altres normes ignoren la pluralitat de llengües oficials o que les úniques referències lingüístiques es limiten a les llengües de signes, a llengües estrangeres, a formularis bilingües o sobre aspectes referits no a les llengües, sinó a les formes del llenguatge (clar, inclusiu, no sexista, etc.). Cal recordar que la legislació en matèria lingüística i en qualsevol altre tipus de matèria sempre és per acció i també per omissió; és a dir, la no regulació legal, quan correspondria, també és una forma de legislar.

Podem concloure que, en l'elaboració de les normes amb rang de llei que aproven les Corts Generals no s'observa una mínima preocupació per avaluar *ex ante* l'impacte en matèria lingüística de les lleis, com a mínim en aquelles que regulen processos comunicatius entre les administracions públiques i la ciutadania. Tampoc s'observa que hi haja un criteri mínimament clar i establert sobre quines normes amb rang de llei han de fer referència al fet lingüístic i quines no. Costa entendre, així, el criteri pel qual hi ha normes que estableixen uns criteris de règim lingüístic mitjanament sistemàtics i acceptablement respectuosos amb les llengües espanyoles diferents del castellà, i unes altres ignoren que la relació entre la ciutadania i les administracions sempre es fa a través d'una llengua i que hi ha més d'una llengua oficial en part de l'Estat espanyol.

Cal recordar que la persistència, després de quasi cinc dècades de democràcia, d'ideologies lingüístiques il·liberals, que veuen, de fet, l'Estat espanyol com una realitat monolingüe, és contradictòria amb els estatuts d'autonomia i les lleis lingüístiques autonòmiques i amb els tractats internacionals que obliguen l'Estat espanyol en matèria lingüística, com ara la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. Tant la legislació autonòmica com els tractats internacionals en tot allò que es refereix a qüestions lingüístiques, d'acord amb els articles 3.2 i 96.1 de la Constitució, formen part de l'ordenament jurídic espanyol, i haurien d'orientar les clàusules lingüístiques de la legislació estatal.

Ara bé, si la dimensió de la pluralitat lingüística espanyola no és sistemàticament tinguda en compte en el parlament espanyol, en el poder executiu i en l'Administració General de l'Estat, especialment aquest semestre, la desconsideració o ignorància és encara més gran. De fet, entre els codis de recopilació de legislació del BOE (al voltant de 300), no n'hi ha cap que reculli i actualitzi la legislació estatal i autonòmica en matèria lingüística.

1 Normes amb rang de llei: revisió de les previsions d'incidència en l'estatut jurídic de les llengües

Durant el primer semestre de l'any 2023, el BOE publica algunes normes amb rang de llei que inclouen referències i disposicions lingüístiques en el seu articulat, en ocasions de manera inconcreta. A continuació n'enumerem les més rellevants; però abans ens referirem a aquelles que estimem que és raonable que no incloguen clàusules d'usos lingüístics, a aquelles que considerem que hi haurien d'haver fet alguna referència, si més no a principis generals, i finalment, a les que incomprensiblement no regulen cap mena de clàusules lingüístiques.

En el grup de les normes en què és justificat que no hi haja referències lingüístiques, estarien tots els decrets llei: [Reial decret llei 1/2023, de 10 de gener](#), de mesures urgents en matèria d'incentius a la contractació

laboral i millora de la protecció social de les persones artistes; [Reial decret llei 2/2023, de 16 de març](#), de mesures urgents per a l'ampliació de drets dels pensionistes, la reducció de la bretxa de gènere i l'establiment d'un nou marc de sostenibilitat del sistema públic de pensions; [Reial decret llei 3/2023, de 28 de març](#), de pròrroga del mecanisme d'ajust de costos de producció per a la reducció del preu de l'electricitat en el mercat majorista regulat en el Reial decret llei 10/2022, de 13 de maig; [Reial decret llei 4/2023, d'11 de maig](#), pel qual s'adopten mesures urgents en matèria agrària i d'aigües en resposta a la sequera i a l'agreujament de les condicions del sector primari derivat del conflicte bèl·lic a Ucraïna i de les condicions climatològiques, així com de promoció de l'ús del transport públic col·lectiu terrestre pels joves i prevenció de riscos laborals en episodis d'elevades temperatures, i [Reial decret llei 5/2023, de 28 de juny](#), pel qual s'adopten i prorroguen determinades mesures de resposta a les conseqüències econòmiques i socials de la guerra d'Ucraïna, de suport a la reconstrucció de l'illa de la Palma i a altres situacions de vulnerabilitat; de transposició de directives de la Unió Europea en matèria de modificacions estructurals de societats mercantils i conciliació de la vida familiar i la vida professional dels progenitors i els cuidadors, i d'execució i compliment del Dret de la Unió Europea.

També pertanyen a aquesta categoria les normes sobre el finançament singular basconavarrés: [Llei 8/2023, de 3 d'abril](#), per la qual es modifica la Llei 28/1990, de 26 de desembre, per la qual s'aprova el Conveni Econòmic entre l'Estat i la Comunitat Foral de Navarra; [Llei 9/2023, de 3 d'abril](#), per la qual es modifica la Llei 12/2002, de 23 de maig, per la qual s'aprova el Concert Econòmic amb la Comunitat Autònoma del País Basc, i la [Llei 10/2023, de 3 d'abril](#), per la qual s'aprova la metodologia d'assenyalament de la quota del País Basc per al quinquenni 2022-2026. O les lleis orgàniques que modifiquen el Codi Penal: [Llei orgànica 3/2023, de 28 de març](#), de modificació de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal, en matèria de maltractament animal, i la [Llei orgànica 4/2023, de 27 d'abril](#), per a la modificació de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal, en els delictes contra la llibertat sexual, la Llei d'enjudiciament criminal i la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

La [Llei 5/2023, del 17 de març](#), de pesca sostenible i investigació pesquera, i la [Llei 7/2023, de 28 de març](#), de protecció dels drets i el benestar dels animals no fan referència a clàusules lingüístiques. Així i tot, tenint en compte que tracten qüestions relacionades amb sistemes d'informació pública i sobre relacions específiques entre els poders públics i ciutadania en les matèries que regulen, estimem que hauria estat positiva alguna referència, si més no genèrica, a les llengües oficials espanyoles diferents del castellà, el dret ciutadà d'utilitzar-les i l'obligació oficial d'informar també en aquestes llengües. I el mateix es pot dir de la [Llei 12/2023, del 24 de maig](#), pel dret a l'habitatge, especialment quan regula els drets d'informació sobre les característiques dels habitatges que té, amb caràcter general, la ciutadania.

Amb tot, en la nostra opinió, la manca més injustificable de referències a les comunicacions oficials en llengües oficials es produeix en la [Llei 2/2023, de 20 de febrer](#), reguladora de la protecció de les persones que informen sobre infraccions normatives i de lluita contra la corrupció. La norma, que en alguns aspectes es reclama bàsica, s'orienta a establir un sistema estatal de denúncies i comunicacions amb les persones que informen sobre infraccions relacionades amb la corrupció i no fa cap referència a les llengües oficials espanyoles, ni al règim lingüístic de les relacions entre les persones denunciants i les empreses privades i administracions públiques, ni tampoc als drets lingüístics de la ciutadania en aquesta mena de procediments.

També hi ha normes que afirmen, de manera genèrica i retòrica, el principi de no-discriminació per raó de llengua, però després no estableixen cap altra clàusula lingüística. Ara bé, en els aspectes procedimentals no solament haurien d'afirmar el principi de no-discriminació, sinó recordar la pluralitat de llengües oficials i el dret a ser usades de manera activa i passiva per la ciutadania. Així, la [Llei 1/2023, de 20 de febrer](#), de cooperació per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global, en l'article 2.d, que fixa els principis, remarca que la cooperació espanyola per al desenvolupament sostenible afirma que entre els principis bàsics hi ha la no-discriminació per raó de sexe, origen nacional o ètnic, cultura, llengua, religió o creences, edat, discapacitat, orientació sexual, identitat de gènere, característiques sexuals, o de qualsevol altra circumstància personal o social. Igualment, la [Llei 3/2023, de 28 de febrer](#), d'ocupació, estableix en l'article 5.a que entre els principis rectors de la política d'ocupació hi ha els d'igualtat i no-discriminació en l'accés i consolidació de l'ocupació i desenvolupament professional per motiu, entre d'altres qüestions, de llengua, dins l'Estat espanyol; un principi que es reitera quan la llei regula les agències de col·locació (art. 43.f) o, en general, en l'activitat de selecció de personal (art. 45.2), i en la Disposició addicional sisena sobre accés i consolidació

de l'ocupació de treballadors joves. En tots dos casos, però, la referència a la no-discriminació per raó de llengua no regula clàusules lingüístiques sobre les llengües oficials espanyoles.

Aquest principi de no discriminació per raó de llengua es recull també en el preàmbul de la [Llei 4/2023, de 28 de febrer](#), per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI, tot fent referència a l'article 2 de la Declaració Universal de Drets Humans. Amb tot, l'única referència a una clàusula lingüística dins de l'articulat es troba en l'art. 68.d i sembla més orientada a persones estrangeres o sordes que a ciutadans espanyols de llengua diferent a la castellana, ja que s'hi estableix que “les administracions públiques, en l'àmbit de les seues competències, garantiran una atenció integral i especialitzada a les persones víctimes de violència basada en la LGTBI-fòbia. Aquest dret comprendrà, entre altres coses, serveis de traducció i interpretació, inclosos els serveis d'interpretació o videointerpretació en llengua de signes, de guia-interpretació, de mediació comunicativa, subtítolació, guies-intèrprets, i l'assistència d'altre personal especialitzat de suport per a la comunicació, així com els mitjans de suport a la comunicació oral que requereisca cada persona”. En conseqüència, tampoc, en aquest cas, hi ha clàusules lingüístiques que tinguen en compte l'existència de llengües oficials espanyoles diferents del castellà.

Hi ha reformes legislatives que comporten un avanç en el reconeixement de la diversitat de llengües oficials. En aquest sentit, cap destacar que la [Llei 6/2023, de 17 de març](#), dels mercats de valors i dels serveis d'inversió modifica l'article 16.1 de la Llei 35/2003, de 4 de novembre, d'institucions d'inversió col·lectiva (IIC), que en un incís afirma que les IIC vetllaran perquè els serveis per dur a terme les tasques que tenen encomanades, inclosos els electrònics, siguin prestats en la llengua oficial o en una de les llengües oficials de l'Estat membre en què es comercialitza la IIC o en una llengua aprovada per les autoritats competents d'aquest Estat membre, quan abans deia que els serveis es prestarien en una llengua admesa per les autoritats competents de l'estat membre d'acollida. D'igual manera, la [Llei 13/2023, de 24 de maig](#), per la qual es modifiquen la Llei 58/2003, de 17 de desembre, general tributària, en transposició de la Directiva (UE) 2021/514 del Consell, de 22 de març de 2021, per la qual es modifica la Directiva 2011/16/UE relativa a la cooperació administrativa en l'àmbit de la fiscalitat, i altres normes tributàries, modifica l'article 177 *quinquies*, que en l'apartat 3 estableix que en inspeccions conjuntes entre l'Administració tributària espanyola i la d'altres estats intervinents, s'acordaran i coordinaran els aspectes de la inspecció, incloent-hi el règim lingüístic, condicionat pels drets lingüístics dels ciutadans; o el que hauria de ser igual, en el cas espanyol, que els drets dels ciutadans a usar la llengua pròpia oficial amb l'administració tributària condiciona els aspectes de la inspecció internacional, si més no en les activitats més comunes.

Hi ha bastants clàusules lingüístiques, no sempre coherents entre si ni favorables a regulacions lingüístiques igualitàries, en la [Llei 11/2023, de 8 de maig](#), de transposició de directives de la Unió Europea en matèria d'accessibilitat de determinats productes i serveis, migració de persones altament qualificades, tributària i digitalització d'actuacions notarials i registrals; i per la qual es modifica la Llei 12/2011, de 27 de maig, sobre responsabilitat civil per danys nuclears o produïts per materials radioactius.

En el Títol I en què es fa la transposició de la Directiva (UE) 2019/882 del Parlament Europeu i del Consell, de 17 d'abril de 2019, sobre els requisits d'accessibilitat dels productes i serveis, en establir les obligacions dels agents econòmics que guarden relació amb els productes, obliga els fabricants que les dades de contacte estiguen “en una llengua fàcilment comprensible per als usuaris finals i les autoritats de vigilància” (art. 7.6), que les instruccions i la informació relativa a la seguretat del producte estiga “en una llengua fàcilment comprensible per als consumidors i altres usuaris finals, almenys en castellà i en la llengua oficial del territori on s'haja de comercialitzar”, si s'introdueix el producte en el mercat espanyol (art. 7.7) i que, sobre la base d'una sol·licitud motivada d'una autoritat nacional competent, els fabricants “facilitaran tota la informació i documentació necessàries per demostrar la conformitat del producte, en una llengua fàcilment comprensible per a aquesta autoritat, almenys en castellà i en llengua oficial del territori on s'haja de comercialitzar” (art. 7.9).

Incomprensiblement, les obligacions per als importadors són semblants i diferents alhora, ja que la filosofia de les obligacions sembla la mateixa, però la segona obligació és idèntica i la primera i la tercera estan intercanviades, com si foren el resultat un copiar i enganxar normatiu imprecís. Així, s'obliga els importadors que les dades de contacte figuren “en una llengua fàcilment comprensible per als usuaris finals i les autoritats de vigilància del mercat, almenys en castellà i en la llengua oficial del territori on s'haja de comercialitzar”

(art. 9.4), que les instruccions i la informació relativa a la seguretat estiguen “en una llengua fàcilment comprensible per als consumidors i altres usuaris finals, almenys en castellà i en la llengua oficial del territori on s’haja de comercialitzar” (art. 9.5) i finalment, s’estableix que “sobre la base d’una sol·licitud motivada d’una autoritat nacional competent, els importadors li facilitaran tota la informació i documentació necessàries per demostrar la conformitat d’un producte en una llengua fàcilment comprensible per a aquesta autoritat i, almenys, en castellà” (art. 9.9).

Pel que fa a les obligacions dels distribuïdors, s’afirma, de manera parcialment restrictiva respecte dels dos articles anteriors, que “abans de comercialitzar un producte, els distribuïdors comprovaran que aquest [...] vaja acompanyat dels documents necessaris i de les instruccions i la informació relativa a la seguretat en una llengua fàcilment comprensible per als consumidors i altres usuaris finals, almenys, en castellà” (art. 10.2), i que el fabricant i l’importador hagen complert amb els requisits adés citats dels articles 7 i 9 (art. 10.2). I, igualment, tenen l’obligació de facilitar, a l’autoritat nacional competent, “tota la informació i documentació necessàries per demostrar la conformitat d’un producte en una llengua fàcilment comprensible per a aquesta autoritat i, almenys, en castellà” (art. 10.6).

Posteriorment, en parlar de la Declaració UE de conformitat dels productes, s’estableix que la “declaració s’haurà de realitzar, almenys en castellà i en la llengua oficial del territori on s’haja de comercialitzar quan s’introduïsquen els productes en el mercat espanyol o en l’idioma requerit per l’Estat membre on s’introduïska o es comercialitze el producte” (art. 18.2).

La norma és asistemàtica i no parteix d’un respecte escrupolós pels drets lingüístics de les persones i del principi d’oficialitat, sinó d’una lògica estatalista que de manera asistemàtica estableix, en ocasions, uns usos exigents i iguals del castellà i les altres llengües oficials espanyoles (articles 7.7, 7.9, 9.4 i 9.5) i, en altres apartats, limita incomprensiblement les obligacions al castellà i ignora les altres llengües oficials (art. 7.6, 9.9, 10.2 i 10.6).

En el títol III de la llei es fa la transposició parcial de la Directiva (UE) 2020/284 del Consell, de 18 de febrer de 2020, per la qual es modifica la Directiva 2006/112/CE pel que fa a la introducció de determinats requisits per als proveïdors de serveis de pagament, introdueix un nou article en el Reial decret legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, pel qual s’aprova el text refós de la Llei de societats de capital. L’article en qüestió afirma que el Ministeri d’Indústria, Comerç i Turisme conjuntament amb el Ministeri de Justícia, faran les modificacions necessàries en el Document Únic Electrònic, estatuts tipus i escriptura pública estandarditzada, entre altres documents, i determina que “aquests documents model hauran d’estar redactats en espanyol, en les llengües cooficials i en anglés” (art. 40 bis).

Així mateix, la Disposició final tercera modifica la Llei 29/2005, de 29 de desembre, de publicitat i comunicació institucional i estableix que “les campanyes institucionals de publicitat i de comunicació de l’Administració General de l’Estat comptaran amb subtítol, interpretació en llengua de signes i audiodescripció, i promouran els formats que assegurin l’accessibilitat cognitiva” (art. 5.2). Val a dir que la referència a la llengua de signes és genèrica i hauria d’entendre’s per a qualsevol llengua de signes de l’Estat espanyol (la llengua de signes espanyola, LSE, o la llengua de signes catalana, LSC) o qualsevol altra llengua de signes.

Finalment, l’Annex I, que regula els requisits d’accessibilitat dels productes i serveis, en la Secció I, apartat 2 i requisit tercer es determina que els equips terminals de consum amb capacitat informàtica interactiva utilitzats per a la prestació de serveis de comunicacions electròniques quan tinguen capacitat per utilitzar vídeo, a més de capacitat textual i vocal o combinada amb aquestes últimes, hauran de possibilitar el maneig de la conversa completa, inclosa la veu sincronitzada, el text en temps real i el vídeo, amb una resolució que permeti la comunicació mitjançant la llengua de signes. I de la mateixa manera, la Secció IV, apartat b, requisit segon, sobre serveis que proporcionen accés als serveis de comunicació audiovisual, commina a garantir que “els components d’accessibilitat (serveis d’accés) dels serveis de comunicació audiovisual, com ara subtítols per a persones sordes, amb discapacitat auditiva i sordcegues, descripció d’àudio, subtítols parlats i interpretació en llengua de signes, es transmeten en la seua totalitat amb qualitat suficient per a una visualització precisa i sincronitzada que possibiliti a l’usuari controlar la seua presentació i utilització”. També en aquests casos caldria entendre la referència a la llengua de signes com a qualsevol llengua de signes de l’Estat espanyol i d’altres llocs.

Finalment, la Secció IV, apartat 3, requisit segon determina que en els serveis bancaris per a consumidors es garantirà que la informació siga comprensible, amb un nivell de llenguatge en qualsevol llengua usada que no ultrapasse un nivell de complexitat superior al nivell B2 (intermedi alt) del Marc Comú Europeu de Referència per a les Llengües.

La [Llei orgànica 1/2023, de 28 de febrer](#), per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2010, de 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció voluntària de l'embaràs estableix dos tipus de clàusules lingüístiques: les que fan referència a remoure dificultats comunicatives per raó de llengua i les que tenen com a funció regular els usos de llengües oficials, amb una voluntat de garantia dels drets lingüístics de les dones.

Entre les primeres, s'afirma que es vol garantir que totes les accions i mesures que recull la llei siguen concebudes des de l'accessibilitat universal, perquè siguen comprensibles i practicables per totes les persones, de manera que els drets que recull es facen efectius per a les persones amb discapacitat, amb limitacions idiomàtiques o diferències culturals, per a gent gran, especialment dones, joves i per a xiquetes i xiquets (art 3.1.f). També s'estableix que les administracions públiques, en el desenvolupament de les seues polítiques promouran l'atenció amb pertinència cultural a les persones d'altres orígens nacionals, ètnics o racials, qualsevol que siga la seua situació administrativa d'estrangeria, i atenent especialment les possibles barreres de l'idioma (art. 5.2.b). Mentre, en parlar de l'atenció a la salut sexual, es diu que els serveis públics garantiran l'enfocament antidiscriminatori i interseccional en totes les seues pràctiques, a fi de valorar i abordar de forma integral les circumstàncies relatives, entre altres qüestions, a l'origen nacional i la llengua (art. 7.b).

Així mateix, en regular les campanyes institucionals de prevenció i informació, s'haurà de garantir que siguen accessibles, prenent en consideració circumstàncies, com ara l'edat, la discapacitat o l'idioma (art. 10 *quinquies*). Aquesta idea es repeteix en tractar sobre les mesures per garantir la informació sobre la prestació (art. 18 bis a) o en les campanyes de sensibilització i informació (art. 25.2). També en tractar la informació vinculada a la interrupció voluntària de l'embaràs, s'estableix que la informació prevista en aquest article serà clara, objectiva i comprensible. En el cas de les persones amb discapacitat, es proporcionarà en formats i mitjans accessibles, adequats a les seues necessitats i les dones estrangeres que no parlen castellà seran assistides per intèrpret (art. 17.5).

Pel que fa al segon tipus de regulació, en establir els objectius i garanties generals d'actuació dels poders públics, afirma que totes les mesures relacionades amb les polítiques sanitàries, educatives i de formació professional, i socials garantiran la prevenció, sanció i erradicació de qualsevol forma de violència contra les dones en relació amb la salut i els drets sexuals i reproductius, i es realitzaran també en les llengües oficials de les comunitats autònomes (art. 5.1.h). Igualment, els serveis d'assistència integral especialitzada i accessible estaran adaptats a les llengües oficials de les comunitats autònomes (art. 5 *sexies*.5). S'afirma, finalment, que, en aquelles comunitats autònomes en les quals hi haja llengües oficials, l'atenció en el procés d'interrupció de l'embaràs serà dispensada en qualsevol llengua oficial, si així ho demanara la dona (art. 17.5), és a dir, que l'atenció haurà de fer-se en la llengua oficial que determine la dona.

La [Llei orgànica 2/2023, de 22 de març](#), del sistema universitari és possiblement la norma d'aquest semestre amb més clàusules lingüístiques, de cinc categories diferents, a les quals ens referim seguidament, tot subratllant una voluntat de respecte mínim en la llei a la diversitat lingüística oficial espanyola.

La primera categoria té a veure amb l'espai iberoamericà. Així, en el preàmbul de la llei, després d'afirmar que el sistema universitari ha anat reforçant i intensificant la seua integració en l'Espai Europeu d'Educació Superior, es destaca que aquest fet no hauria d'impedir ampliar el procés d'internacionalització cap a altres àrees de cooperació, en especial amb l'Espai Iberoamericà d'Educació Superior i del Coneixement, que compta amb una base idiomàtica comuna de prop de 600 milions de persones. Cal destacar, en aquest sentit, que no es parla d'Hispanoamèrica ni d'espai lingüístic castellà a Amèrica, sinó d'un concepte territorialment més ampli i plurilingüe.

La segona categoria és una defensa genèrica de la diversitat cultural i lingüística. Com ara quan s'afirma que les universitats adoptaran les mesures oportunes per assegurar a l'estudiantat l'accés, participació i contribució a activitats que tinguen en compte la diversitat cultural i lingüística (art. 19.3). O quan s'estableix que les

universitats garantiran a l'estudiantat que en l'exercici dels seus drets i el compliment dels seus deures no serà discriminat per raó lingüística, entre altres qüestions (art. 37.1).

Una tercera categoria té a veure amb el coneixement de les llengües estrangeres. La llei hi estableix que, per a fomentar la internacionalització del sistema universitari, les universitats facilitaran el coneixement i l'ús de llengües estrangeres en el conjunt de la seua activitat (art. 23.1).

La quarta categoria de clàusules lingüístiques de la llei té a veure amb les llengües oficials espanyoles. Així, entre les funcions bàsiques de les universitats, hi ha la contribució a la promoció de les llengües oficials de les universitats (art.2.2.e). En aquest sentit, les universitats hauran de fomentar i facilitar el coneixement i l'ús, com a llengua de transmissió universitària, de les llengües oficials pròpies dels seus territoris. Per això les administracions públiques donaran suport al desenvolupament de les polítiques universitàries orientades a la cooficialitat i a la diversitat lingüística i, a més, en les universitats públiques, la singularitat lingüística serà objecte de finançament singular (art. 20). De fet, les universitats són definides en el preàmbul de la llei com a actors clau en la promoció i foment de la diversitat i riquesa lingüístiques de l'Estat.

Així mateix, en regular els drets de l'estudiantat, s'estableix que tindrà, entre altres drets, el de conèixer els plans docents de les assignatures en què vulga matricular-se i ser informat de la llengua d'impartició (art. 33.c).

En aquest sentit, i en relació també amb les categories segona i tercera, quan la llei regula la recerca, la transferència i intercanvi del coneixement, i la innovació, determina amb caràcter general que les polítiques que es duguen a terme amb aquesta finalitat han de promoure la recerca, la transferència i l'intercanvi del coneixement en les llengües oficials diferents del castellà (art. 11.5). De la mateixa manera, la mobilitat internacional de la comunitat universitària no pot comportar cap mena de discriminació o exclusió de les llengües oficials de l'Estat espanyol (art. 27.2). Així mateix, la programació plurianual financera de les universitats haurà de tenir en compte un finançament addicional per a necessitats singulars com ara, entre altres qüestions, la pluralitat lingüística dels programes universitaris i la promoció de les llengües oficials pròpies de les comunitats autònomes (art. 56.3.b).

Encara més, quan es regula la mobilitat temporal del personal docent i investigador, es determina que les universitats i les administracions públiques dotaran de finançament pressupostari adequat els plans de mobilitat per al reforç, entre altres qüestions, dels coneixements lingüístics (art. 66.3) i, en l'acreditació dels cossos docents universitaris, es tindrà en compte, entre altres criteris, el pluralisme lingüístic (art. 69.2.d).

La cinquena categoria té a veure amb la determinació que les universitats facilitaran a les persones usuàries de les llengües de signes la seua utilització quan es precise (art. 37.2). Convé subratllar, en aquest cas, que parla de llengües de signes en plural, fet que porta a considerar que la llei té en compte que hi ha dos llengües de signes en l'Estat espanyol (LSC i LSE) i que, en l'àmbit universitari podrien fer-se servir ocasionalment llengües de signes d'altres països.

2 Normes de rang reglamentari d'incidència en l'estatut jurídic de les llengües: una breu revisió

Com hem dit, les normes de rang reglamentari han tendit a ignorar la diversitat de llengües oficials espanyoles i han prestat més atenció a la llengua anglesa i a aspectes genèrics dels llenguatges d'especialitat o de les formes de llenguatge, i molt poc a les llengües espanyoles. Cap dels 14 reglaments que regulen qüestions educatives fan referència a les llengües espanyoles diferents del castellà. Tampoc la norma que regula l'accés a l'advocacia i la procura. Les quatre normes que regulen aspectes d'alguns organismes oficials només es refereixen a llengües oficials diferents del castellà en dos ocasions i de manera subordinada al castellà. Finalment, les sis normes que afecten les forces armades, inclosa la Guàrdia Civil, a l'única llengua que presten atenció de manera sistemàtica és a l'anglès.

2.1 Ensenyament

Sobre ensenyament, l'[Ordre PCM/63/2023](#), de 25 de gener, per la qual es determinen les característiques, el disseny i el contingut de l'avaluació de batxillerat per a l'accés a la universitat, i les dates màximes de

realització i de resolució dels procediments de revisió de les qualificacions obtingudes, en el curs 2022-2023 té referències genèriques a l'organització de les proves i de l'avaluació de les assignatures de llengua castellana, llengua oficial diferent del castellà, llengua estrangera, llatí i grec. No recorda, però, que les proves, en els territoris respectius, poden fer-se en la llengua pròpia oficial.

La [Resolució de 2 de febrer de 2023](#), de la Secretaria d'Estat d'Educació, per la qual es regula el procés d'admissió d'alumnes en centres docents públics i privats concertats que imparteixen el segon cicle d'educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria i batxillerat a les ciutats de Ceuta i Melilla, per al curs 2023-2024 no fa cap referència a les particularitats lingüístiques de les dos ciutats autònomes. Cal destacar que es tracta de les zones autònomes amb més fracàs escolar de tot l'Estat espanyol, en part per la presència d'un nombre elevat d'alumnat que té l'àrab dàrija o l'amazic com a llengua primera.

La [Resolució de 13 de febrer de 2023](#), de la Sotssecretaria, per la qual es publica la Resolució de 8 de febrer de 2023, conjunta de la Secretaria d'Estat d'Educació i la Secretaria General d'Universitats, per la qual s'estableixen les adaptacions de l'avaluació de batxillerat per a l'accés a la universitat a les necessitats i situació dels centres espanyols situats a l'exterior del territori nacional, els programes educatius a l'exterior, els programes internacionals, l'alumnat procedent de sistemes educatius estrangers i els ensenyaments a distància, el curs 2022-2023 no fa cap referència a cap llengua espanyola diferent del castellà. Les llengües espanyoles diferents del castellà no tenen transcendència quan la dimensió és estatal i els centres són a l'exterior, només són llengües "regionals".

Respecte dels reials decrets publicats regulant títols específics de formació professional o similar, en cap cas hi ha referències a llengües oficials espanyoles; però en ocasions hi ha referències, un poc sorprenents, a la llengua de signes, a la llengua anglesa o a l'ús d'un llenguatge no sexista i inclusiu.

Així, no fan cap referència al fet lingüístic el [Reial decret 290/2023, de 18 d'abril](#), pel qual s'actualitzen els títols de la formació professional del sistema educatiu de Tècnic en Operacions de Laboratori, Tècnic en Planta Química i Tècnic Superior en Laboratori d'Anàlisi i de Control de Qualitat de la família professional Química, i es fixen els seus ensenyaments, o el [Reial decret 402/2023, de 29 de maig](#), pel qual s'actualitza el títol de la formació professional del sistema educatiu de Tècnic Superior en Projectes d'Edificació, de la família professional Edificació i Obra Civil, i es fixen els seus ensenyaments mínims.

S'avalua l'ús d'un llenguatge clar en el [Reial decret 403/2023, de 29 de maig](#), pel qual s'actualitza el títol de la formació professional del sistema educatiu de Tècnic Superior en Gestió Forestal i del Medi Natural, de la família professional Agrària, i es fixen els seus ensenyaments mínims, o l'ús d'un llenguatge clar amb normes adequades de comunicació en el [Reial decret 287/2023, de 18 d'abril](#), pel qual s'actualitzen els títols de la formació professional del sistema educatiu de Tècnic en Emergències Sanitàries, Tècnic en Farmàcia i Parafarmàcia, Tècnic Superior en Audiologia Protètica i Tècnic Superior en Pròtesis Dentals de la família professional Sanitat, i es fixen els seus ensenyaments mínims.

Es fan referències a la llengua de signes espanyola, de manera exclusiva, en el [Reial decret 289/2023, de 18 d'abril](#), pel qual s'actualitzen els títols de la formació professional del sistema educatiu de Tècnic Superior en Integració Social i Tècnic Superior en Mediació Comunicativa de la família professional Serveis Socioculturals i a la Comunitat, i es fixen els seus ensenyaments.

Hi ha referències a llenguatges de programació en el [Reial decret 401/2023, de 29 de maig](#), pel qual s'actualitzen els títols de la formació professional del sistema educatiu de Tècnic Superior en Automatització i Robòtica Industrial, Tècnic Superior en Manteniment Electrònic i Tècnic Superior en Sistemes Electrotècnics i Automatitzats, de la família professional Electricitat i Electrònica, i es fixen els seus ensenyaments mínims i en el [Reial decret 405/2023, de 29 de maig](#), pel qual s'actualitzen els títols de la formació professional del sistema educatiu de Tècnic Superior en Desenvolupament d'Aplicacions Multiplataforma i Tècnic Superior en Desenvolupament d'Aplicacions Web, de la família professional Informàtica i Comunicacions, i es fixen els seus ensenyaments mínims. Les referències són més genèriques a llenguatges informàtics en el [Reial decret 288/2023, de 18 d'abril](#), pel qual s'actualitzen els títols de la formació professional del sistema educatiu de Tècnic en Manteniment Electromecànic i Tècnic Superior en Mecatrònica Industrial de la família professional Instal·lació i Manteniment, i es fixen els seus ensenyaments mínims, i barregen llenguatges de computació

i de marques en el [Reial decret 404/2023, de 29 de maig](#), pel qual s'actualitzen els títols de la formació professional del sistema educatiu de Tècnic en Preimpresió Digital, Tècnic Superior en Disseny i Edició de Publicacions Impreses i Multimèdia i Tècnic Superior en Disseny i Gestió de la Producció Gràfica, de la família professional Arts Gràfiques, i es fixen els seus ensenyaments mínims.

Finalment, hi ha referències a l'ús d'un llenguatge no sexista i incluiu en el [Reial decret 427/2023, de 6 de juny](#), pel qual s'estableix el títol de Tècnic Esportiu en Atletisme i es fixen el seu currículum bàsic i els requisits d'accés, i a la valoració del coneixement de la llengua anglesa per a algunes activitats en l'[Ordre PCM/205/2023, de 2 de març](#), per la qual s'aproven i publiquen els programes formatius de les especialitats de Psiquiatria i Psiquiatria Infantil i de l'Adolescència, els criteris d'avaluació dels especialistes en formació i els requisits d'acreditació de les Unitats Docents Multiprofessionals de salut mental.

2.2 Accés professional a l'Advocacia i la Procura

El [Reial decret 64/2023, de 8 de febrer](#), pel qual s'aprova el Reglament de la Llei 34/2006, de 30 d'octubre, sobre l'accés a les professions de l'Advocacia i la Procura estableix, com a requisit, que el grau de Dret haurà de garantir l'adquisició, entre altres competències, de destresa i precisió en el maneig del llenguatge jurídic i la terminologia pròpia de les diferents branques del dret (art. 3.1.g), i posteriorment estableix com a mèrits tenir competències específiques dels cursos de formació especialitzada com ara els que tenen a veure amb coneixement d'idiomes de manera genèrica i sense cap referència específica a les llengües espanyoles diferents del castellà (art. 10.p).

2.3 Aspecte del treball d'organismes oficials estatals

El [Reial decret 17/2023, de 17 de gener](#), pel qual s'aprova el Programa anual 2023 del Pla Estadístic Nacional 2021-2024 de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) fa referència que l'Institut d'Estadística de Catalunya prepara la traducció corresponent als qüestionaris i impresos bilingües (s'entén que català/castellà) de l'Enquesta Industrial Anual de Productes, i en els estudis d'estadística estructural d'empreses dels sectors industrial, de serveis i comerç. Així mateix, l'INE afirma que l'Enquesta de Conjuntura de l'Exportació es publicarà en paper i a internet en espanyol i anglès, i que durà a terme una estadística d'ensenyament no universitari de llengües estrangeres. Cap referència a enquestes sobre usos lingüístics i coneixement de les llengües espanyoles o forasteres a l'Estat espanyol, a diferència del que passa en estats plurilingües amb una mínima igualtat lingüística com ara Bèlgica, Suïssa, Canadà o Finlàndia.

També en l'àmbit de la regulació d'institucions, organismes o procediments estatals amb impacte en tot el territori del Regne d'Espanya, el [Reial decret 342/2023, de 9 de maig](#), pel qual s'aproven les normes d'organització i funcionament de l'Oficina Independent de Regulació i Supervisió de la Contractació, quan regula el deure de col·laboració en la remissió d'informació, imposa que la remissió de la documentació i informació a l'Oficina es realitzarà en castellà i mitjançant mitjans electrònics. Si l'esmentada documentació estiguera redactada en alguna de les llengües cooficials s'hauran de presentar acompanyades de la traducció al castellà (art. 8.3). L'ús del terme erroni de *llengua cooficial* i la necessitat de traducció dels documents mostra l'estat de jerarquia lingüística del sistema de regulació de la pluralitat lingüística a l'Estat espanyol. De la mateixa manera, amb una ideologia de fons similar, el [Reial decret 253/2023, de 4 d'abril](#), pel qual s'estableix la imatge corporativa i identitat gràfica de la Xarxa de Parcs Nacionals no fa cap referència a les llengües espanyoles oficials, tot i regular cartelleria i sistemes d'informació dels parcs.

En el [Reial decret 333/2023, de 3 de maig](#), pel qual es modifica el Reial decret 1615/2009, de 26 d'octubre, pel qual es regula la concessió i utilització del distintiu "Igualtat en l'Empresa", només hi ha referències al llenguatge no sexista, no a la possibilitat del distintiu en diferents llengües oficials.

2.4 Forces armades

En els reglaments referits als exèrcits o a la Guàrdia Civil les úniques referències lingüístiques són a coneixements i usos de la llengua anglesa i altres llengües estrangeres, quan n'hi ha. Així, no fa cap referència a matèria lingüística l'[Ordre DEF/436/2023, de 26 d'abril](#), per la qual es modifica l'Ordre DEF/462/2022, de

20 de maig, per la qual es determinen les titulacions requerides per ingressar als centres docents militars de formació per a accés a les diferents escales d'oficials i sotsoficials de les Forces Armades.

Per contra, es regula l'estudi obligatori de l'idioma anglés i la possibilitat de fer parcialment el treball de fi de grau en anglés a l'[Ordre DEF/151/2023, de 31 de gener](#), per la qual s'aproven els currículums de l'ensenyament de formació d'oficials per a la integració o l'adscripció a l'Escala d'Oficials i a l'Escala Tècnica d'Oficials del Cos d'Enginyers de l'Armada. De la mateixa manera, l'[Ordre PCM/286/2023, de 23 de març](#), per la qual es regula el currículum de l'ensenyament de formació per a la incorporació a l'Escala d'Oficials del Cos de la Guàrdia Civil mitjançant la forma d'ingrés per accés directe amb titulació universitària prèvia i les titulacions que permeten l'ingrés estableix entre els mòduls de formació un d'específic en llengua anglesa per tal d'assolir, com a mínim, les competències pròpies del nivell B2 del Consell d'Europa, segons es defineix en el Marc Comú Europeu de Referència per a les Llengües (art. 9.2).

En l'accés a les diferents escales de l'Armada i d'Infanteria de Marina, escales d'oficials i sotsoficials, les exigències de coneixement de la llengua anglesa augmenten. Així, l'[Ordre DEF/449/2023, de 27 d'abril](#), per la qual s'aproven les normes per a la implantació del programa formatiu per a l'accés de personal de les escales de sotsoficials a les Escales d'Oficials dels Cossos Generals i Infanteria de Marina, per promoció interna, sense titulació universitària prèvia, amb crèdits adquirits determina que per a l'admissió als processos de selecció s'exigirà estar en possessió del perfil en l'idioma anglés o realitzar la prova que s'hi determine (art. 22.3), i s'estableix un sistema de baremació de la valoració de mèrits (Apèndix). De manera similar, l'[Ordre DEF/498/2023, de 5 de maig](#), per la qual s'aprova el currículum de l'ensenyament de formació per a l'accés a l'escala de sotsoficials del Cos General de l'Armada i del Cos d'Infanteria de Marina, mitjançant la forma d'ingrés sense exigència de titulació, en el seu preàmbul, ja fa referència a la necessitat de millorar els itineraris de la formació en l'idioma anglés, mentre que en l'article 1 fa referència al perfil professional en assolir la primera ocupació i, tenint en compte que poden ser integrats en unitats o organitzacions militars nacionals o multinacionals, han de poder interpretar, transmetre i executar ordres i idees, tant en espanyol com en anglés. Posteriorment l'ordre parla de mòduls educatius per a aconseguir nivells B1 i B2 d'anglès, coneixements de francès, llenguatge jurídic, de computació i Morse. Finalment, l'[Ordre DEF/503/2023, de 5 de maig](#), per la qual s'aprova el currículum de l'ensenyament de formació per a l'accés a les escales de tropa i marineria del Cos General de l'Armada i del Cos d'Infanteria de Marina estableix que entre les competències generals per a formar part d'aquestes escales hi ha utilitzar el vocabulari bàsic en idioma anglés relacionat amb les comeses de la seua especialitat i conèixer els mitjans i procediments existents en l'àmbit militar per a l'aprenentatge i acreditació d'aquest idioma. (art. 2.CG9).